

รายวิชา ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ วิจิตรโวหารณ์ไทย

เรื่อง คำสมาส (๑)

ครูผู้สอน ครูธีระพล แก้วคำจันทร์

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ วิจิตรไวยากรณ์ไทย

คำสมาส (๑)

เกม

สร้างคำ

ก

ข

ค

ด

ด

ข

คำชี้แจง

ให้นักเรียนช่วยกันจับคู่คำที่กำหนดเพื่อสร้างเป็นคำใหม่

คำถาม

นักเรียนสังเกตเห็นอะไรบ้าง
เกี่ยวกับคำที่เกิดขึ้น

คำถาม

คำใหม่เหล่านี้เกิดจาก
คำภาษาใดบวกกับภาษาใดบ้าง

ชวนส่องเกตุคำ

มหาวิทยาลัย

ธรรมชาติ

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑) อธิบายความหมายและลักษณะสำคัญของคำสมาสได้อย่างถูกต้อง

จุดประสงค์การเรียนรู้

๒) วิเคราะห์และจำแนกคำสมาส
จากคำประสมหรือคำทั่วไปได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

- ๓) เห็นคุณค่าของการนำคำจากภาษาบาลี
และสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทย
อย่างเหมาะสม

ช่วย รู้จัก “คำสมาส”

คำสมาส

คำสมาส คือ คำที่เกิดจากการนำคำมูลตั้งแต่สองคำขึ้นไปมารวมกัน โดยส่วนมากมาจาก ภาษาบาลีและสันสกฤต เพื่อสร้างคำใหม่ที่มีความหมายเฉพาะ โดยยังคงเค้าความหมายเดิมของคำมูลไว้ สามารถแปลความจากหลังมาหน้า

ประเภทของ

คำสมาส

ประเภทของคำสั่งมาต

- ๑) คำสั่งมาตแบบไม่มีการสนธิ (ไม่กลมกลืนเสียง)
- ๒) คำสั่งมาตแบบมีสนธิ (กลมกลืนเสียง)

คำสมาสแบบไม่กลมกลืนเสียง

คำสมาสแบบไม่กลมกลืนเสียง คือ คำสมาสที่นำคำภาษาบาลีหรือสันสกฤตมารวมกันโดยไม่เปลี่ยนเสียงระหว่างคำหน้าและคำหลัง กล่าวคือ คำหน้ากับคำหลังยังคงออกเสียงตามเดิม โดยไม่มีการผสมเสียงให้กลมกลืน

คำสมาสแบบไม่กลมกลืนเสียง

ลักษณะเด่น

- ๑) คำหน้ายังคงออกเสียงเต็มตามเดิม
- ๒) คำหลังยังคงออกเสียงตามเดิม
- ๓) แปลความหมายจากหลังไปหน้าได้
- ๔) ส่วนมากใช้ในคำที่เป็นทางการหรือเป็นศัพท์เฉพาะ

คำสมาสแบบไม่กลมกลืนเสียง

ธุรกิจ

เกิดจากคำว่า

ธุรกิจ + กิจ

วาทศิลป์

เกิดจากคำว่า

วาทะ + ศิลป์

ครุศาสตร์บัณฑิต

เกิดจากคำว่า

ครู + ศาสตร์ + บัณฑิต

ประวัติศาสตร์

เกิดจากคำว่า

ประวัติ + ศาสตร์

อุตสาหกรรม

เกิดจากคำว่า

อุตสาหกรรม + กรรม

การสังเกตคำสมาสแบบไม่กลมกลืนเสียง

๑. ต้องเป็นคำที่มาจากภาษาบาลี - สันสกฤตเท่านั้น เช่น

- วาต (บาลี) + ภัย (บาลี) = วาตภัย
- ประถม (สันสกฤต) + ศึกษา (สันสกฤต) = ประถมศึกษา
- ทันตะ (บาลี) + แพทย์ (สันสกฤต) = ทันตแพทย์

การสังเกตคำสมาสแบบไม่กลมกลืนเสียง

๒. ต้องแปลความหมายจากคำหลังไปคำหน้า เช่น

• มหาราชา	หมายถึง	ราชาผู้เป็นใหญ่
• นาฏศิลป์	หมายถึง	ศิลปะการรำ
• ปัจฉิมวาจา	หมายถึง	คำพูดครั้งสุดท้าย

การสังเกตคำสมาสแบบไม่กลมกลืนเสียง

๓. ท้ายศัพท์คำแรกห้ามใส่รูปสระ “อะ” และไม่ทันขนาด เช่น

- ชูระ + กิจ = ชูรกิจ
- วาทะ + ศิลป์ = วาทศิลป์
- ครุศาสตร์ + บัณฑิต = ครุศาสตรบัณฑิต

ยกเว้นคำว่า “กิจจะลักษณะ”

การสังเกตคำสมาสแบบไม่กลมกลืนเสียง

๔. ต้องออกเสียงสระที่ท้ายศัพท์ตัวแรก เช่น

- อุตสาหกรรม อ่านว่า อุด-สา-หะ-กรรม
- ประวัติศาสตร์ อ่านว่า ประ-หวัด-ตี-สาท
- มาตุภูมิ อ่านว่า มา-ตุ-ภูมิ

การสังเกตคำสมาสแบบไม่กลมกลืนเสียง

ข้อสังเกต

ยกเว้นบางคำที่ไม่ต้องออกเสียงกลางคำ เช่น

- เกษตรศาสตร์ อ่านว่า กะ-เสด-สาด
- รสนิยม อ่านว่า รด-นิ-ยม
- ธาตุเจดีย์ อ่านว่า ทาด-เจ-ดี

การสังเกตคำสมาสแบบไม่กลมกลืนเสียง

๕. คำว่า “วร” และ “พระ” ตามด้วยภาษาบาลี-สันสกฤตถือเป็นคำสมาส เช่น วรชทายา, พระโอรชฐ์, พระภรรณ, พระบาท, พระเนตร หากคำหลังไม่ใช่คำภาษาบาลี-สันสกฤต จะไม่ถือเป็นคำสมาส

เช่น พระอู่ (อู่ เป็นคำภาษาไทย)
 พระเขนย (เขนย เป็นคำเขมร)

การสังเกตคำสมาสแบบไม่กลมกลืนเสียง

๖. คำที่ลงท้ายด้วยคำว่า ศึกษา, ศาสตร์, กรรม, ภาพ, ภัย, ศิลป์, วิทยา, กร ส่วนมากเป็นคำสมาส

ตัวอย่าง จริยศึกษา, วิทยาศาสตร์, พันธุกรรม, มโนภาพ, วาตภัย, วาทศิลป์, มานุษยวิทยา, จิตรกร

ขอมงฝากจากครุข

ใบงานที่ ๕ รู้จักคำสมาส

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

ใบงานที่ ๕ เรื่อง รู้จักคำสมาส
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง วินิจฉัยกรรมไทย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง คำสมาส (๑)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

ตอนที่ ๑ คำชี้แจง จงตอบคำถามสั้น ๆ เกี่ยวกับคำสมาสให้ถูกต้อง

๑. คำสมาสคืออะไร
๒. คำสมาสมาจากรากศัพท์ภาษาใดบ้าง
๓. คำสมาสมีหลักการอ่านและการเปล่งอย่างไร
๔. คำสมาสมี.....ลักษณะ ได้แก่
๕. คำสมาสที่มีการกลมกลืนเสียงมี.....ลักษณะ ได้แก่

ตอนที่ ๒ คำชี้แจง อ่านใบความรู้ที่ ๓ เรื่องคำสมาสในภาษาไทย แล้วสังเกตคำจากรายการที่กำหนด มาตั้งสมมุติฐานว่า “เป็น/ไม่เป็นคำสมาส” พร้อมเขียนเหตุผลโดยอ้างอิงจากใบความรู้

ข้อ	คำ	เป็น/ไม่เป็น คำสมาส	เหตุผล
๑	น้ำใจ		
๒	มหाराช		
๓	ประถมศึกษา		
๔	รถเก๋ง		
๕	ประวัติศาสตร์		
๖	พระเชนย		
๗	ปัจฉิมนิเทศ		
๘	สามัคคี		

ใบงานที่ ๕ เรื่อง รู้จักคำสมาส

ตอนที่ ๑ คำชี้แจง จงตอบคำถามสั้น ๆ เกี่ยวกับคำสมาสให้ถูกต้อง

๑. คำสมาสคืออะไร
๒. คำสมาสมาจากรากศัพท์ภาษาใดบ้าง
๓. คำสมาสมีหลักการอ่านและการเปล่งอย่างไร
๔. คำสมาสมี ลักษณะ ได้แก่
๕. คำสมาสที่มีการกลมกลืนเสียงมี.....ลักษณะ ได้แก่

ใบงานที่ ๕ เรื่อง รู้จักคำสมาส

ตอนที่ ๒ คำชี้แจง อ่านใบความรู้ที่ ๓ เรื่องคำสมาสในภาษาไทย แล้วสังเกตคำจากรายการที่กำหนด มาตั้งสมมุติฐานว่า “เป็น/ไม่เป็นคำสมาส” พร้อมเขียนเหตุผลโดยอ้างอิงจากใบความรู้

ข้อ	คำ	เป็น/ไม่เป็นคำสมาส	เหตุผล
๑	น้ำใจ		
๒	มหाराช		

ใบงานที่ ๕ เรื่อง รู้จักคำสมาส

ข้อ	คำ	เป็น/ไม่เป็นคำสมาส	เหตุผล
๓	ประณมศึกษา		
๔	รถเก๋ง		
๕	ประวัติศาสตร์		
๖	พระเขนย		

ใบงานที่ ๕ เรื่อง รู้จักคำสมาส

ข้อ	คำ	เป็น/ไม่เป็นคำสมาส	เหตุผล
๗	ปัจฉิมนิเทศ		
๘	สามัคคี		

สรุปบทเรียน

คำสมาส (๑)

สรุป

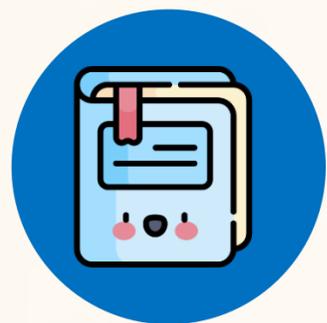
คำสมาส คือ คำที่เกิดจากการนำคำมูลตั้งแต่สองคำขึ้นไปมารวมกัน ส่วนใหญ่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต เพื่อสร้างคำใหม่ที่มีความหมายเฉพาะ โดยยังคงเค้าความหมายเดิมของคำมูลไว้ การแปลความหมายมักแปลจากคำหลังไปคำหน้า คำสมาสมักใช้ในภาษาเขียนหรือภาษาทางการ ทำให้ข้อความดูเป็นแบบแผนและมีความชัดเจนมากขึ้น

สรุป

คำสมาสแบบไม่กลมกลืนเสียง คือ การนำคำภาษาบาลีหรือสันสกฤตมารวมกันโดยไม่เปลี่ยนเสียงของคำหน้าและคำหลัง คำแต่ละส่วนยังออกเสียงตามเดิม และสามารถแปลความหมายจากคำหลังไปคำหน้าได้

บทเรียนครั้งต่อไป

คำสมาส (๒)

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

สิ่งที่ต้องเตรียม

๑. ใบความรู้ที่ ๓ เรื่อง คำสมาสในภาษาไทย
๒. ใบงานที่ ๒ เรื่อง วิเคราะห์คำสมาส

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

